

KRONIKA, INFORMACJE, NOTATKI

WOJCIECH MILITZ

PTTK W 1971 ROKU

W 1971 r. Towarzystwo prowadziło swą działalność w warunkach znacznego ożywienia życia społecznego, jakie nastąpiło po VII i VIII Plenum Komitetu Centralnego PZPR. Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze, kontynuując działalność we wszystkich kierunkach statutowych, skoncentrowało się na problemie doskonalenia programu oraz usprawniania organizacji i zarządzania gospodarką Towarzystwa. Zagadnienia te zostały rozpatrzone przez Prezydium ZG PTTK w marcu 1971 r., na którym dokonano wszechstronnej analizy braków i niedociągnięć w pracy ogniw i instancji PTTK, a następnie skonsultowano z szerokim kręgiem aktywności centralnego i terenowego wnioski wynikające z tej analizy. Rezultaty tych prac znalazły swój wyraz w obradach plenarnych posiedzeń Zarządu Głównego PTTK odbywających się w dniach 14 VI i 17 X 1971 r.

Uchwały plenarnych posiedzeń ZG PTTK dotyczyły szeregu ważnych dla dalszej pracy PTTK zagadnień, przede wszystkim zaś głównych kierunków działania w okresie poprzedzającym VIII Walny Zjazd PTTK. Podjęto także decyzję o zwołaniu Walnego Zjazdu w terminie późniejszym, tj. w IV kwartale 1972 r. O przesunięciu terminu Zjazdu zdecydowała konieczność uwzględnienia w opracowywanym na VIII Walny Zjazd Delegatów programie pracy PTTK uchwał VI Zjazdu PZPR oraz Kongresu Związków Zawodowych. Niezbędne było również przeprowadzenie przed Zjazdem PTTK zasadniczych prac reorganizacyjnych w gospodarce bazą. Istotnym elementem, który zdecydował o przesunięciu terminu Zjazdu była potrzeba włączenia do progra-

mu Zjazdu uroczystości inauguracyjnych obchody stulecia zorganizowanej turystyki w Polsce, przypadające na 1973 r.

Program doskonalenia i usprawnień rozpatrywany szczegółowo na październikowym Plenum ZG w 1971 r. znalazł swoje odbicie w określonym przez PTTK stanowisku wobec aktualnych problemów turystyki. Był on jednocześnie podsumowaniem akcji na rzecz wyłączenia bazy i biur ORT PTTK z tzw. *eksperymentu krakowskiego*, trwającej od połowy 1971 r. Stanowisko PTTK o utrzymaniu w ramach Towarzystwa domów turysty i innych obiektów, przy wzięciu pod uwagę projektowanych przez PTTK usprawnień w gospodarowaniu bazą znalazło pozytywny oddźwięk najwyższych czynników rządowych.

Zaangażowanie aktywności PTTK do kształtowania nowych metod pracy, wprowadzanie zaostrożonych ograniczeń wydatków na cele programowe, skupienie sił na poprawie gospodarki i polepszenie wyników, starania o dodatkowe środki i ulgi — pochłonęło wiele sił i uwagi działaczy. W okręgach podjęto równocześnie weryfikację stanu organizacyjnego oraz zajęto się zagadnieniem opłacania składek członkowskich. Wskutek tych prac nastąpiło uporządkowanie ewidencji i dokumentacji, jednakże w 1971 r. nie odnotowano większego rozwoju organizacyjnego, a w niektórych wypadkach ujawniony został stan liczebny niższy niż w końcu 1970 r. Żywiej natomiast zaznaczyła się działalność programowa w krajoznawstwie, turystyce kwalifikowanej, w środowisku młodzieży szkolnej oraz przewodnictwie. Rezultatem całorocznej działalności Towarzystwa było objęcie różnymi formami

Nad Zalewem Zegrzyńskim. Fot. CAF Uchymiak

pracy i usług ok. 15,5 mln uczestników ruchu turystycznego.

Spośród ważniejszych wydarzeń, świadczących o aktywności i roli PTTK, odnotować należy przyjęcie przez Podkomitet Turystyki GKKFiT *Krajoznawczego programu turystyki*, uchwalonego przez Zarząd Główny PTTK w 1970 r. i zalecenie jego realizacji wszystkim organizatorom turystyki w kraju. Również w dziedzinie kontaktów zagranicznych PTTK odniosło sukcesy. Należy do nich: aktywny udział w obradach kolejnej Międzynarodowej Konferencji Organizacji Turystycznych Krajów Socjalistycznych w Budapeszcie (w listopadzie 1971 r.), na której m. in. przyjęto propozycję delegacji PTTK, dotyczącą zasad współpracy i działalności w międzynarodowych organizacjach turystycznych oraz wniosek o zorganizowanie w Polsce (w sierpniu 1971 r.) Międzynarodowego Rajdu Kolarskiego pod patronatem AIT (Alliance Internationale de Tourisme). Rajd ten został zorganizowany, wzięli w nim udział turyści z 14 państw.

W końcu 1971 r. wszystkie ogniwa PTTK opracowały program realizacji uchwał VI Zjazdu PZPR. Program ten został przedyskutowany na naradach prezesów oddziałów PTTK, zorganizowanych po raz pierwszy w dziejach PTTK. W pierwszej nara-

dzie, która odbyła się w Nowym Sączu w grudniu 1971 r., wzięli udział prezesi zarządów z terenu Polski południowej. Następna, dla obszaru Polski środkowej, odbyła się w Piotrkowie i Polski północnej — w Kołobrzegu w początkach 1972 r.

Towarzystwo nasze włączając się aktywnie w nurt przemian, jakie przeżywał cały kraj w 1971 r., spotykało się z życzliwością i poparciem zarówno centralnych, jak i terenowych władz politycznych i administracyjnych. Inicjatywom PTTK towarzyszyła stała pomoc związków zawodowych, organizacji młodzieżowych, władz oświatowych, Wojska Polskiego oraz innych organizacji i instytucji.

W 1971 r. nastąpiła zmiana na stanowisku sekretarza generalnego Zarządu Głównego PTTK. Wskutek przejścia dr Jerzego Sierpińskiego do pracy w resorcie GKKFiT na sekretarza generalnego wybrano z dniem 1 VI mgr inż. Jacka Węgrzynowicza, dotychczasowego wiceprezesa Zarządu Głównego PTTK.

PTTK WOBEC ZMIAN ZACHODZĄCYCH W POLSKIEJ TURYSTYCE

Podstawowym dokumentem poświęconym nowemu określeniu miejsca i roli Towarzystwa w rozwoju turystyki była

Uchwała Zarządu Głównego PTTK z dnia 14 VI 1971 r. w sprawie głównych kierunków działania w okresie poprzedzającym VIII Walny Zjazd PTTK. Biorąc pod uwagę potrzebę doskonalenia programowej działalności Towarzystwa, Zarząd Główny PTTK zobowiązał w tej uchwale wszystkie zarządy oddziałów i okręgów oraz Prezydium ZG do koncentracji uwagi wszystkich ogniw Towarzystwa na wybranych czterech głównych kierunkach działania, których celem jest:

1. kształtowanie wzorców współczesnej turystyki zgodnie z tezą o wychowawczym znaczeniu turystyki, odpowiadających równocześnie naturalnej potrzebie wypoczynku i regeneracji sił licznych rzesz ludzi pracy i młodzieży; w związku z tym dalsze rozwijanie *Krajoznawczego programu turystyki*, przyjętego przez Zarząd Główny PTTK w dniu 12 X 1970 r.;
2. rozwijanie pracy w środowisku robotniczym, zwłaszcza wśród młodych robotników, wdrażanie bardziej skutecznych form współdziałania z ogniwami związków zawodowych i Związkiem Młodzieży Socjalistycznej, w myśl uchwały Zarządu Głównego z 13 III 1970 r. oraz pozyskanie przez Towarzystwo wpływu na prawidłowy rozwój turystyki młodzieży przy ścisłej współpracy z młodzieżowymi organizacjami ideowo-wychowawczymi; umocnienie i zdecydowane rozszerzenie działalności Towarzystwa wśród młodzieży szkolnej i studenckiej oraz nauczycielstwa i pracowników naukowo-dydaktycznych szkół wyższych;
3. lepsze niż dotąd spełnianie funkcji rzecznika potrzeb turystów, zwłaszcza wobec władz państwowych, instytucji i przedsiębiorstw obsługujących ruch turystyczny, przemysłu produkującego specjalistyczny sprzęt turystyczny oraz instytucji handlowych: umocnienie więzi pomiędzy wszystkimi członkami Towarzystwa przez wykorzystywanie ich dotychczasowego osobistego zainteresowania różnymi dziedzinami turystyki, umocnienie wpływu działaczy i fachowej kadry Towarzystwa na kształtowanie się jego działalności, (w tym również działalności gospodarczej); przestrzeganie w pracy ogniw Towarzystwa wszelkich uprawnień wynikających z członkostwa w PTTK, zlikwidowanie antybodźców występujących dotychczas w tej dziedzinie w sferze gospodarczej;
4. zwiększenie udziału ogniw PTTK i całego Towarzystwa w

Na obozie młodzieżowym. Fot. CAF Moroz

życiu społecznym i gospodarczym kraju, zarówno w dziedzinach związanych bezpośrednio z turystyką jak planowanie przestrzenne, w tym planowanie zagospodarowania turystycznego, ochrona naturalnego środowiska człowieka, kształcenie kadr dla społecznej organizacji obsługi ruchu turystycznego, a także w dziedzinach pokrewnych, jak rozwój kulturalnego ruchu regionalnego, regionalnych izb pamiątek, muzealnictwa etnograficznego, ochrony zabytków, budowy skansenów itp.

Jednocześnie Zarząd Główny określił w tej uchwale kierunki doskonalenia działalności usługowo-gospodarczej postanawiając zintensyfikować prace mające na celu:

- tworzenie w ramach zarządów okręgów wyodrębnionych przedsiębiorstw grupujących wszystkie obiekty turystyczne danego okręgu wraz z domami turysty (z wyjątkiem stacji turystycznych);
- wzmacnianie działalności oddziałów w zakresie obsługi ruchu turystycznego przez tworzenie lepszych warunków formalnych i ekonomicznych dla pracy ORT — oddziałów PTTK;
- wdrażania skutecznych form współdziałania zarządów okręgów z poszczególnymi zakładami produkcyjnymi *Foto-Pam PTTK*.

Kolejne decyzje podjęło Plenum ZG PTTK 17 X 1971 r. przyjmując do szerokiej dyskusji w Towarzystwie referat Prezydium Zarządu Głównego dotyczący stanowiska PTTK wobec aktualnych problemów turystyki krajowej.

Ślota, błoto... Fot. CAF Urbanek

W dokumencie tym PTTK opowiada się za wprowadzeniem przeobrażeń w turystyce krajowej, stwierdzając ich konieczność ze względu na:

- masowość turystyki — z wszystkimi jej konsekwencjami pozytywnymi i negatywnymi;
- dysproporcje pomiędzy popytem a podażą usług turystycznych, co doprowadza nieraz do poważnych konfliktów pomiędzy turystami a producentami usług;
- złożoność zjawisk towarzyszących turystyce współczesnej, różnorodność czynników mających wpływ na ruch turystyczny, nie zawsze podatnych na potrzeby turystyczne (np. w zakresie transportu, urządzeń kulturalnych itd.);
- znaczną spontaniczność w rozwoju ruchu turystycznego, zwłaszcza jeżeli chodzi o jego wzorce, nie zawsze odpowiadające zarówno indywidualnym potrzebom ludzi pracy i młodzieży, jak też szerszej pojętym wychowawczym i kulturalnym potrzebom społecznym;
- traktowanie przez niektóre władze kultury fizycznej i turystyki jako zjawiska o skutkach głównie ekonomicznych, co powoduje w praktyce poszukiwanie sposobów usprawnień głównie na gruncie organizacyjno-ekonomicznym, podczas gdy w kraju socjalistycznym zagadnienia turystyki to w równym stopniu zagadnienia

kultury i wychowania, jak i gospodarki.

W propozycjach dotyczących modelu turystyki krajowej wskazano na:

- współdziałanie czynnika społecznego i państwowego, co w konsekwencji przynieść powinno również wzmocnienie roli PTTK;
- zwiększenie odpowiedzialności czynnika państwowego za warunki rozwoju turystyki, w szczególności zwiększenie odpowiedzialności rad narodowych jako koordynatorów;
- stosowanie środków i metod ekonomicznych nie zaś administracyjnych w kształtowaniu turystyki, będącej gałęzią gospodarki narodowej.

Zarząd Główny wysunął jednocześnie pod adresem władz państwowych postulat, aby w pracach komisji powoływanych do przygotowania reorganizacji turystyki przewidziany został udział ekspertów — działaczy z ramienia PTTK.

MŁODZIEŻ SZKOLNA W PTTK

W 1971 r. długoletnie starania PTTK o pełne prawa tworzenia ogniw Towarzystwa w szkołach ogólnokształcących i zawodowych zostały uwieńczony pozytywnym rezultatem, bowiem 23 VI 1971 r. Minister Oświaty i Szkolnictwa Wyższego wydał zarządzenie w sprawie zasad współdziałania organizacji społecznych ze szkołami w realizacji zadań wychowawczych. Zarządzenie to, obok siedmiu innych organizacji (Liga Obrony Kraju, Liga Ochrony Przyrody, Naczelna Rada Spółdzielcza, Polski Czerwony Krzyż, Szkolny Związek Sportowy, Towarzystwo Przyjaźni Polsko-Radzieckiej, Powszechna Kasa Oszczędności) wymienia Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze jako organizację uprawnioną do prowadzenia w szkołach ogólnokształcących i zawodowych pracy wychowawczej zgodnej ze swymi zadaniami statutowymi oraz do tworzenia szkolnych kół PTTK. Po wydaniu tego aktu państwowego szkolne koła PTTK, tworzone dotychczas z inicjatywy uczniów i nauczycieli (w 1970 r. było ich 1033), uzyskały status prawny, a PTTK szerokie możliwości rozwoju swojej działalności na terenie szkół. Prezydium ZG PTTK, tworząc podstawy formalne dla tej działalności, uchwaliło 13 VII 1971 r. *Regulamin szkolnego koła PTTK*. Wydano również instrukcję o zakładaniu szkolnych kół PTTK oraz wytyczne dotyczące programu działania oddziałów PTTK w środowisku mło-

dzieży szkolnej. Jeszcze przed ukazaniem się wspomnianego zarządzenia Ministerstwa Oświaty i Szkolnictwa Wyższego uregulowano współpracę z Polskim Towarzystwem Schronisk Młodzieżowych, z którym Zarząd Główny PTTK zawarł w dniu 1 II 1971 r. porozumienie, umożliwiające przejście szkolnych kół krajoznawczo-turystycznych, będących dotychczas zbiorowymi członkami PTSM do PTTK.

PTTK, stając się jedyną organizacją krajoznawczo-turystyczną uprawnioną do prowadzenia działalności w szkole, traktuje ten fakt jako dowód szczególnego zaufania władz oświatowych i jednocześnie jako niezwykłe odpowiedzialne zadanie. Z tego względu odpowiedzialnością za pracę z młodzieżą szkolną Zarząd Główny obciążył nie tylko komisje młodzieżowe, lecz wszystkie komisje i ognia PTTK. W celu stworzenia młodzieży szkolnej lepszych warunków rozwoju i wypoczynku Prezydium Zarządu Głównego, określając zadania na okres wakacji letnich i zimowych, uchwaliło przyznanie wędrownym obozom młodzieżowym 25% zniżki w bazie noclegowej PTTK (bez warunku należenia do PTTK) oraz 30% zniżki w wypożyczalniach sprzętu turystycznego. Przedsięwzięcia te pozwoliły już w 1971 r. na powiększenie sieci szkolnych kół PTTK o 107 nowych ogniw (do liczby 1140). Równocześnie w imprezach i wycieczkach turystyki kwalifikowanej wzięło udział 775 719 uczniów, tj. o prawie 50 tys. uczestników więcej niż w 1970 r.

OSIEDLE MIESZKANIOWE TERENEM DZIAŁANIA PTTK

W maju 1971 r. podpisane zostało porozumienie o współpracy PTTK ze Związkiem Spółdzielni Budownictwa Mieszkaniowego. Zostało ono zawarte w wyniku dobrych doświadczeń pracy, osiągniętych przez ognia PTTK w wielu spółdzielczych osiedlach mieszkaniowych. Porozumienie sankcjonuje model współdziałania, w ramach którego spółdzielnia budowlana, łącząca rolę inwestora budownictwa i organizatora życia społecznego mieszkańców osiedli, tworzy warunki dla działalności krajoznawczo-turystycznej PTTK, a Towarzystwo zapewnia szkolenie działaczy oraz realizację programu turystycznego poprzez pracę osiedlowych ogniw PTTK. Wymaga to ze strony PTTK upowszechnienia dotychczasowych form działania istniejących prawie 80 kół w osiedlach spółdzielczych, organizowania nowych ogniw oraz wypracowania najbardziej skutecznych form i metod pracy odpowiada-

jących potrzebom mieszkańców osiedli. Władze spółdzielczości budownictwa mieszkaniowego udzielą pomocy w zdobyciu lokali organizacyjnych oraz pomieszczeń przeznaczonych na wypożyczalnie sprzętu turystycznego.

Omówieniu problemów współpracy poświęcono spotkanie, które odbyło się 4—5 II 1972 r. w Augustowie z udziałem 70 działaczy PTTK i spółdzielni budownictwa mieszkaniowego z całego kraju.

STAN ORGANIZACYJNY

Stan członków oraz dane liczbowe sieci kół i oddziałów na koniec 1970 r. przedstawia tabela na str. 262.

W 1971 r. przysto liczbę członków odnotowano w 11 okręgach: w Białymstoku — 116, w Bydgoszczy — 1618, w Katowicach — 2610, w Kielcach — 467, w Krakowie — 1049, w Lublinie — 2138, w Olsztynie — 1067, w Poznaniu — 427, w Rzeszowie — 2625, w Warszawie — 383 i w Zielonej Górze — 467. Łącznie w tych województwach liczba członków wzrosła o prawie 13 tys. W pozostałych województwach nastąpiło zmniejszenie stanu organizacyjnego o ponad 13 tys. członków (szczególnie duże zmniejszenie odnotowano w Łodzi — 5766 i w Szczecinie — 3540).

Charakterystykę stanu ogniw i członków w układzie rodzajowym kół i klubów zrzeszających indywidualnych członków PTTK oraz ogniw innych organizacji należących zbiorowo do Towarzystwa przedstawia poniższe zestawienie.

Jak wynika z powyższego zestawienia, nastąpił dalszy rozwój sieci szkolnych kół PTTK, kół środowiskowych i klubów na prawach kół w ilościach podobnych do wyników w 1970 r. (210 i 227 ogniw). Niepokoї natomiast fakt zmniejszenia się liczby kół zakładowych, zwłaszcza, że dotyczy to ośmiu okręgów: Gdańska, Katowic, Kielc, Olsztyna, Opola, Szczecina, Wrocławia i Zielonej Góry, w których zmniejszył się stan kół w zakładach pracy łącznie o 195.

Liczba młodzieży szkolnej i akademickiej zorganizowanej w PTTK, mimo pewnego przyrostu kół uczelnianych i szkolnych, nadal utrzymuje się w granicach 200 tys. osób.

Stan komisji społecznych i klubów specjalistycznych przedstawia się następująco:

Najbardziej rozwiniętą sieć organizacyjną mają komisje: turystyki pieszej — 288, krajoznawcza — 256, młodzieżowa — 209, opieki nad zabytkami — 205, turystyki górskiej — 204, turystyki motorowej — 203 i ochrony przyrody — 198.

Lp.	Okręg	Członkowie		Oddziały		Koła	
		ogółem	w tym w kołach zakładowych	ogółem	w tym zakładowe	ogółem	w tym zakładowe
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Białystok	10 707	4 452	22	7	216	140
2	Bydgoszcz	19 571	8 850	22	2	359	225
3	Gdańsk	20 375	7 688	19	2	402	218
4	Katowice	74 718	51 301	29	5	981	733
5	Kielce	10 776	3 991	20	1	183	84
6	Koszalin	8 960	3 246	15	—	240	109
7	Kraków	40 055	23 762	35	8	756	540
8	Lublin	16 282	7 085	20	5	354	176
9	Łódź	19 589	9 646	28	3	446	309
10	Olsztyn	13 274	4 209	18	1	315	142
11	Opole	13 514	6 741	20	9	347	205
12	Poznań	27 509	12 782	39	6	489	281
13	Rzeszów	21 513	11 678	29	7	440	285
14	Szczecin	12 363	5 749	21	3	285	167
15	Warszawa	43 141	19 318	17	11	575	431
16	Mazowsze	17 350	8 030	38	8	340	176
17	Wrocław	35 261	16 541	35	4	697	435
18	Zielona Góra	13 675	6 777	20	4	311	158
Razem 1971 r.		418 642	211 846	447	86	7 736	4 814
Razem 1970 r.		418 879	208 250	440	83	7 475	4 849
Wynik		- 237	+ 3 596	+ 7	+ 3	+ 241	- 35

Lp.	Wyszczególnienie	Stan jednostek		Wynik	Stan członków		Wynik
		1970 r.	1971 r.		1970 r.	1971 r.	
1	2	3	4	5	6	7	8
a) Członkostwo indywidualne							
1	Koła terenowe	471	501	+ 20	84 144	74 330	- 9 814
2	Koła uczelniane	114	130	+ 16	14 213	16 143	+ 1 930
3	Koła zakładowe	4 849	4 814	- 35	208 250	216 846	+ 3 596
4	Koła szkolne	1 033	1 140	+ 107	51 357	50 901	- 456
5	Koła środowiskowe	760	820	+ 60	43 721	45 715	+ 1 994
6	Kluby na prawach kół	268	331	+ 43	17 194	19 707	2 513
Razem		7 495	7 736	+ 241	418 879	418 642	237
b) Członkostwo zbiorowe							
1	SKKT—PTTK	3 248	3 061	- 187	135 311	118 990	- 16 321
2	ZHP	315	397	+ 82	13 644	12 931	- 713
3	Inne stowarzyszenia	15	15	- 105	150 207	132 415	- 17 792
Razem		3 578	3 473	- 105	150 207	132 415	- 17 792
Ogółem		11 073	11 209	+ 136	569 086	551 057	- 18 029

Pod względem liczby klubów przodują komisje: turystyki pieszej — z liczbą 121 klubów i 6580 członków, turystyki motorowej — 113 klubów i 4875 członków i turystyki żeglarskiej — 81 klubów i 6295 członków.

	1970 r.	1971 r.	Różnica
Komisje	2 349	2 383	34
Kluby	596	684	88
Członkowie	35 778	38 491	2 713

Nad Zalewem Solińskim. Fot. CAF Lokaj

DZIAŁALNOŚĆ SZKOLENIOWA I STAN
KADR TURYSTYCZNYCH

W 1971 r. przeszkolono ogółem 34 071 osób na 1012 kursach. W tej liczbie 18 551 osób (474 kursów, obozów itp.) uczestniczyło w podstawowym szkoleniu turystyczno-krajoznawczym. Natomiast w 585 kursach szkoleniowych dla działaczy, służących uzyskaniu specjalistycznych uprawnień lub podwyższeniu kwalifikacji, uczestniczyło ogółem 15 520 aktywistów, w tym:

— 9601 organizatorów turystyki (3598 — w zakładach pracy, 3856 — w środowisku młodzieży i 2 147 — w środowisku wojskowym),	
— 1942 przewodników turystyki kwalifikowanej (677 — pieszej, 35 — narciarskiej, 353 — górskiej, 128 — kolarskiej, 252 — motorowej, 286 — kajakowej, 289 — żeglarskiej),	
— 422 instruktorów (114 — krajoznawstwa, 81 — narciarstwa, 83 — speleologii, 164 — turystyki podwodnej),	
— 1813 przewodników (369 — górskich, 815 — terenowych, 268 — miejskich i 361 — zakładowych),	
— 966 społecznych opiekunów zabytków,	
— 656 strażników ochrony przyrody.	
Uczestnictwo w szkoleniu ponad 15 tys. osób pozwoliło na poważne zwiększenie kadry działaczy, która w ciągu 1971 r. wzrosła o ponad 8 tys. osób. W rezultacie, w początkach 1972 r. PTTK dysponowało łącznie 81 760 kwalifikowanymi działaczami. Należą do nich:	
— organizatorzy turystyki	— 48 990
w tym: w zakładach pracy	— 26 289
w środowisku młodzieży	— 14 836
w wojsku	— 7 866
— przewodnicy turystyki kwalifikowanej	— 10 524
w tym: turystyki pieszej	— 2 734
turystyki górskiej	— 2 864
turystyki narciarskiej	— 681
turystyki kolarskiej	— 843
turystyki motorowej	— 1 697
turystyki kajakowej	— 1 172
turystyki żeglarskiej	— 535
— instruktorzy	— 1096
w tym: krajoznawstwa	— 369
narciarstwa	— 529
speleologii	— 41
tur. podwodnej	— 157
— przewodnicy (uprawnień 12 251), osób	— 10 109
w tym: górscy	— 2 342
terenowi	— 5 246

miejscy	— 2 915
zakładowi	— 1 748
— społeczni opiekunowie zabytków	— 4 889
— strażnicy i opiekunowie ochrony przyrody	— 6 343

KRAJOZNAWSTWO,
OPIEKA NAD ZABYTKAMI,
OCHRONA PRZYRODY

1971 r. działalność krajoznawcza podporządkowana była realizacji *Krajoznawczego programu turystyki*. W okresie tym opracowane zostały programy okręgowe. Zorganizowano również szkolenie instruktorów krajoznawstwa. Kurs centralny w Chorzowie ukończyło 100 działaczy. Ponadto odbyły się kursy okręgowe w Lublinie, Koszalinie, Opolu i Warszawie. Komisja Krajoznawcza Zarządu Głównego i Okręgu Mazowieckiego zorganizowały wspólnie sejmik działaczy poświęcony sprawom inwentaryzacji krajoznawczej.

Z inicjatywy Komisji Krajoznawczej ZG PTTK obył się po raz pierwszy Centralny Zlot Aktywu Krajoznawczego (CZAK). Złot został zorganizowany na terenie Ziemi Suwalsko-Augustowskiej i zakończył się w Bryzglu nad jeziorem Wigry. Złot był praktycznym przykładem realizacji założeń programowych turystyki krajoznawczej. Uczestnicy-działacze z okręgów i wybranych oddziałów — na tle zadań przewidzianych w czasie siedmiodniowej wędrowki na zakończenie wymienili poglądy dotyczące wielu istotnych problemów w działalności PTTK.

W 1971 r. powstały nowe pracownie krajoznawcze w Olsztynie i Toruniu. Nastąpiła aktywizacja działalności krajoznawczej w dziedzinie fotografii. Zorganizowano fotograficzny kurs plenerowy na Roztoczu dla instruktorów krajoznawstwa; odbyły się wystawy inicjowane i organizowane bezpośrednio lub przy współpracy Podkomisji Fotografii i Filmu PTTK; m.in. Podkomisja patronowała wystawom: pn. *Zabytki*, organizowanej przez Zamojskie Towarzystwo Fotograficzne, *Biennale Fotografii Przyrodniczej*, organizowanej przez Poznańskie Towarzystwo Fotograficzne. W ciągu 1971 r. zorganizowano na terenie kraju 2621 wystaw i ogłoszono 11 151 odczytów, z których łącznie skorzystało 1 472 000 zwiedzających i słuchaczy.

W zakresie opieki nad zabytkami kontynuowano prace w celu pozyskiwania społecznych opiekunów zabytków. W rezultacie ich liczba wzrosła o 324 osoby (1970 r. — 4565 osób, 1971 r. — 4889 osób). Starania

o rozwój placówek muzealnych przyniosły w rezultacie nowe muzea w Limanowej, Wielu i Hajnówce.

Muzea PTTK odwiedziło w 1971 r. ponad 500 tys. osób. Poszerzono współdziałanie PTTK m.in. przez przyjęcie wspólnego programu działania z Polskim Towarzystwem Archeologicznym, Stowarzyszeniem Historyków Sztuki oraz Państwowym Przedsiębiorstwem *Pracownie Konserwacji Zabytków*.

Bardzo pomyślnie rozwinęła się współpraca z Radą Ochrony Pomników Walki i Męczeństwa. Przeprowadzono wspólnie konkurs na prace popularyzatorskie z zakresu działalności krajoznawczo-turystycznej obejmującej miejsca martyrologii narodu polskiego, Rada Główna Ochrony Pomników Walki i Męczeństwa przyznała sześciu wyróżnionym w konkursie działaczom PTTK nagrody.

W dziedzinie ochrony przyrody, obok kontynuacji prac Straży Ochrony Przyrody w terenie, szeregu poczyniła popularyzatorskich oraz starań działaczy turystyki kwalifikowanej o realizację zadań ochroniarskich w czasie imprez i wycieczek — zgłoszono inicjatywy wiążące się z ochroną przyrodniczego środowiska człowieka:

— opracowano i przedłożono w Polskim Komitecie Rządowym do Spraw Ochrony Środowiska memoriał PTTK zawierający opis dotychczasowych działań PTTK oraz deklaracje społecznego poparcia dla działania państwa na tym polu,

— uchwałą Prezydium ZG PTTK określono zadania Towarzystwa na terenie parków narodowych i zasady współdziałania z dyrekcjami parków,

— opracowano projekt tworzenia społecznych komitetów organizacyjnych parków krajobrazowych (pierwszy komitet powstał w Krakowie dla powołania Jurajskiego Parku Narodowego).

PROPAGANDA I WYDAWNICTWA

Rok 1971 charakteryzował się zwiększonym zainteresowaniem prasy zagadnieniami turystyki. Miesięcznie ukazywało się w kraju średnio 1600 informacji i publikacji na tematy turystyczne. Ok. 25% stanowiły artykuły problemowe dotyczące organizacji turystyki w Polsce. Wiele artykułów poświęcono strukturze i funkcjonowaniu PTTK. Na ogół podkreślano znaczny dorobek programowy PTTK wykazując jednocześnie braki i niedomagania w działalności usługowej i gospodarczej Towarzystwa. W szczególności uwagi krytyczne odnoszono do spraw remontów

schronisk, złej obsługi i nieprawidłowości pracy biur ORT, zaniedbań w dziedzinie informacji itp.

Ze strony Zarządu Głównego PTTK zintensyfikowano działanie propagandowo-informacyjne, organizując częściej konferencje prasowe oraz wprowadzając systematyczne opracowywanie serwisów prasowych. Poza stałą współpracą z Polskim Radio, nawiązano ściślejszą współpracę z TV, dzięki czemu doszło do powołania telewizyjnej redakcji turystycznej.

W 1971 r. Zarząd Główny PTTK współuczestniczył w organizacji 12 ogólnopolskich konkursów prasowych. Tradycyjnie, w konkursie organizowanym przez COIT na najlepszy film turystyczny oraz w konkursach *Światowida* — literackim i *Srebrnej Patelni*. Zainicjowano także konkurs w TV i w *Walce Młodych* pt. *W moich oczach*, ankietę-konkurs w *Zyciu Warszawy* pt. *Czy zmierzch schronisk*, w Polskim Radio (Redakcja *Muzyki i Aktualności*) — *Zapraszamy do siebie*, w *Sztandarze Młodych* — *Własnym szlakiem*, w *Sporcie* — *Stacje turystyczne zapraszają* i in.

Współpraca z redakcją *Światowida* od dłuższego czasu nie układała się zadowalająco. Po przygotowaniu recenzji ostatniego rocznika *MT Światowid* podjęto merytoryczną dyskusję z redakcją. Jednocześnie podjęto decyzję przekształcenia *Gościńca* — wydawanego dotychczas dla przewodników turystycznych — w problemowe pismo turystyczne, przeznaczone dla wszystkich działaczy PTTK.

W działalności wydawniczej Zarządu Głównego w r. 1971 zwrócono uwagę na opracowanie i druk broszur szkoleniowych. Wydrukowano 33 pozycje, wśród których znalazło się: siedem periodyków (*Ziemia, Wierchy, Biuletyn Komisji Opieki nad Zabytkami, Biuletyn Informacyjny, Speleologia, Gościńiec, Motorowiec*), dwie pozycje *Biblioteczki Turysty (Vademecum turysty-narciarza i Vademecum turysty-kajakarza)*, 13 pozycji *Biblioteczki Szkoleniowej (Rajdy, złoty, złazy, Nurkowanie swobodne, cz. III, Co przewodnik GOT powinien wiedzieć o górach, Tatry Zachodnie* — mapa, osiem monografii krajoznawczych), siedem wydawnictw propagandowych. Ponadto wydano drukiem materiały na VIII Walny Zjazd PTTK, *Regulamin Rajdu AIT, folder Kajakiem na wczasy*, afisz Muzeum Turystyki Górskiej, afisz i kartę *Dni Babinogórskie*, plakat *Z PTTK rowerem przez Polskę* i cztery informatory: *Informator o obiektach PTTK, Informator o czasach letnich i zimowych* oraz *Kalendarz imprez*.

TURYSTYKA KWALIFIKOWANA

W 1971 r. w turystyce kwalifikowanej obserwowano nadal rosnące zainteresowanie wycieczkami i imprezami organizowanymi przez komisje i kluby PTTK. Ogólne wyniki obrazuje poniższe zestawienie.

Wiele imprez organizowanych samodzielnie przez ogniwa PTTK lub przy współudziale związków zawodowych, organizacji młodzieżowych i Wojska Polskiego było dobrą szkołą patriotycznego wychowania. Zaplanowane trasy umożliwiły odwiedzenie wielu miejsc pa-

Rok	Zdobyte odznaki	Wycieczki	Uczestnicy	Imprezy	Uczestnicy
1970	164 479	45 208	933 607	8 212	814 991
1971	78 717	47 610	956 847	9 468	855 672
Różnica	-85 762	2 402	23 240	1 256	40 681

Podkreślić należy, iż poza tradycyjnymi imprezami, w których nadal utrzymuje się wysoka frekwencja — coraz powszechniej organizuje się rajdy, zloty, zjazdy itp. o mniejszej liczbie uczestników, pozwalające na lepszą realizację programu, na bezpośrednie angażowanie uczestników w organizację samej imprezy. Świadczy o tym m. in. porównanie liczby imprez i uczestników w 1970 i 1971 r.

mieści narodowej i chwały oręża polskiego, miejsc i szlaków bohaterskich walk narodu polskiego. Prezentowano zabytki kultury materialnej, pomniki przyrody oraz obiekty współczesnych osiągnięć Polski Ludowej.

Tradycyjne imprezy centralne organizowane były z inicjatywy komisji Zarządu Głównego PTTK przy pomocy Krajowej Rady OFSWFiT. Należały do nich w 1971.:

Zakres imprez	1970 r.		1971 r.	
	imprez	uczestników	imprez	uczestników
Centralne i międzynarodowe	20	19 851	27	13 051
Ogólnopolskie	242	122 957	245	107 873
Regionalne, okręgowe i lokalne	7 950	627 183	9 196	734 748
Razem w tym młodzieży	8 212	814 991 355 736	9 468	855 672 382 530

Dane o uczestnikach imprez i wycieczek poszczególnych dyscyplin, świadczące o zasięgu oddziaływania poszczególnych komisji, obrazuje poniższa tabela.

— w dniach 16—20 VI — Międzynarodowy Turystyczny Zlot Przyjaźni w Starym Mieście pod Śnieżnikiem w CSRS. Wzięło w nim udział

Rodzaj turystyki	Liczba uczestników wycieczek		Różnica
	1970 r.	1971 r.	
Piesza	941 840	948 845	7 005
Górska	416 601	459 318	42 717
Narciarska	80 295	114 826	24 531
Kolarska	78 117	76 243	- 1 874
Motorowa	119 024	108 643	-10 381
Kajakowa	65 373	70 011	4 638
Żeglarska	23 333	27 660	4 327
Podwodna	2 305	4 379	2 074
Speleologii	1 710	2 594	884
Razem	1 748 598	1 812 519	63 921

Na spływie kajakowym. Fot. A. Czarnowski

ponad 2 tys. turystów, w tym sześćset-osobowa grupa polskich turystów pieszych, kolarzy i motorowców;

- w dniach 1—13 VIII — Międzynarodowy Rajd Kolarski pod auspicjami AIT oraz XX Centralny Rajd Kolarski PTTK. Impreza ta zakończyła się w Sopocie, na terenie DW PTTK;
 - w dniach 12—19 IX — po raz szesnasty — Centralny Rajd Przyjaźni *Szlakami Lenina* na terenie Tatr i Podhala. Rajd zakończono w Poroninie z udziałem 6635 turystów z następujących dyscyplin: górską, pieszą, niziną, kolarską i motorową;
 - wielką manifestacją 15 tys. młodych turystów był tradycyjny IX Centralny Rajd Krajoznawczo-Turystyczny *ZMS Szlakiem Zdobywców Wału Pomorskiego* zakończony w Wałczu. Organizatorem tej imprezy był ZMS, a działacze PTTK z okręgu koszalińskiego i innych czynnie służyli swoją pomocą.
- Członkowie PTTK brali udział w międzynarodowych imprezach kajakowych i swobodnego nurkowania w Jugosławii;

organizowane były również zespołowe wędrówki piesze i górskie w Alpy Julijskie. Wielu turystów indywidualnych korzystało z przydziałów dewizowych uzyskanych przez PTTK (1100 osób).

W 1971 r. sporządzono wykaz aktualnych znakowanych szlaków pieszych nizinnych. W celu uregulowania spraw utrzymania szlaków narciarskich do decyzji GKKFiT przedstawiono nowelizację obowiązujących dotychczas zarządzeń oraz postulaty i program działania w sprawie profilaktyki narciarskiej, bezpieczeństwa przeciwlawinowego itp. Według danych na koniec 1971 r. pod opieką PTTK znajduje się 23 700 km znakowanych tras, w tym: pieszych — nizinnych — 15 000 km, górskich — 8000 km, narciarskich — 700 km.

GÓRSKIE OCHOTNICZE POGOTOWIE RATUNKOWE

Górskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe PTTK pełniło swą służbę na terenie polskich gór w czterech województwach, 25 powiatach o łącznej powierzchni 8500 km². Działało sześć grup terenowych, 91 stacji

Przy ognisku. Fot. CAF Kraszewski

ratunkowych oraz 42 punkty ratunkowe. Działalność ratownicza prowadzona była przez 847 ratowników, w tym: 798 ratowników-ochotników (społecznych) i 49 ratowników etatowych. Udzielono pomocy 5376 razy. Przeprowadzono 876 akcji ratunkowych, 114 wypraw ratunkowych, 47 wypraw poszukiwawczych.

AUTOSTOP

Autostopem po Polsce wędrowało 32 870 młodych ludzi, w tym 300 cudzoziemców (o 3041 więcej niż w 1970 r.). Akcją autostopu (sprzedaż książeczek) prowadziło:

- 237 oddziałów PTTK,
- 43 rady powiatowe i wojewódzkie LZS,
- 2 powiatowe ośrodki sportu, turystyki i wypoczynku.

Uczestników autostopu przewoziło 4491

kierowców samochodowych, w tym 25 kierowców z zagranicy (o 290 więcej niż w 1970 r.).

OBSŁUGA RUCHU TURYSTYCZNEGO

W krajowym ruchu turystycznym, według danych GKKFiT, w 1971 r. wzięło udział łącznie 73 800 tys. osób statystycznych (w 1970 r. — 60 746 tys. osób).

Z wymienionej liczby na turystykę pobytową przypadło 11 200 tys. osób (w 1970 r. — 9713 tys.), z wypoczynku świątecznego skorzystało 37 300 tys. osób (w 1970 r. — 31 209 tys. osób), w różnorodnych formach turystyki wędrownej, w wycieczkach, zlotach, spływach i rajdach itp. wzięło udział 25 300 tys. turystów (w 1970 r. — 23 021 tys. osób).

W turystyce wędrownej PTTK uczestni-

czyło ok. 12,5 mln uczestników wycieczek i imprez turystyki kwalifikowanej, wycieczek krajoznawczych, czasów i autostopu.

W organizowaniu tych wycieczek działalność biur obsługi ruchu turystycznego (ORT) oddziałów PTTK osiągnęła następujące wyniki:

uprawnień według rodzajów przewodnictwa przedstawia się następująco:

— górskie	— 2342 przewodnickich uprawnień
— terenowe	— 5246 przewodnickich uprawnień
— miejskie	— 2915 przewodnickich uprawnień

Lp.	Wyszczególnienie	Jedn. miary	1970	1971	Wskaźnik 1971 1970
1	Liczba BORT	—	248	243	97 %
2	Liczba obsłużonych przez BORT:				
	— wycieczek	tys.	220,3	242,9	110,2%
	— uczestników	"	10 380,3	10 854,6	104,5%
3	Obroty	" zł	629 757,3	770 743,4	121,4%
4	Marża		62 061,6	75 820,6	122,4%

Przewodnicy turystyczni obsłużyli w 1971 r. 194 812 wycieczek i 7 898 383 uczestników (w 1970 r. — 193 141 wycieczek i 7 291 496 uczestników).

W 1971 r. obsługę przewodnicką prowadziło na terenie kraju 10 108 przewodników posiadających 12 251 uprawnień. Stan

— zakładowe — 1748 przewodnickich uprawnień

Uprawnienia do prowadzenia wycieczek zagranicznych (w językach obcych) ma 1367 przewodników.

W ramach społecznej działalności przewodnickiej przeprowadzono w 1971 r. rów-

W jaskini Raj koło Chęcín. Fot. CAF Wawrzynkiewicz

niez szereg ciekawych akcji, do których należały:

- seminarium w Poznaniu, poświęcone wprowadzeniu grup z krajów zachodnich w języku niemieckim;
- *Dzień Przewodnika* — imprezy przewodnickie w ramach *Tatrzańskiejskiej Jesieni* w Zakopanem;
- narada ogólnopolska w Gdańsku poświęcona współpracy BORT z kołami przewodnickimi;
- *I Ogólnopolski Konkurs Krasomówczy Przewodników* w Golubiu-Dobrzyniu;
- *I Ogólnopolski Rajd Przewodnicki* w Górach Świętokrzyskich, organizowany przez przewodników kieleckich.

W turystyce zagranicznej organizowanej przez Biuro Turystyki Zagranicznej PTTK osiągnięto następujące wyniki:

	Liczba osób		‰
	1970	1971	
Turystyka przyjazdowa	9 036	9 396	104,0
Turystyka wyjazdowa grupowa	14 295	15 242	106,6
Turystyka indywidualna	36 120	59 836	165,6
w tym konwencja	19 568	34 919	178,3
Razem	59 451	84 474	142,0

BAZA TURYSTYCZNA PTTK

Baza noclegowa, będąca w dyspozycji PTTK, obejmowała w końcu 1971 r. 782 obiekty o 37 168 miejscach noclegowych. W stosunku do 1970 r. nastąpił wzrost o trzy obiekty i 1010 miejsc noclegowych (w tym

904 miejsca w bazie własnej i 106 miejsc w stacjach turystycznych).

W okresie sprawozdawczym uruchomiono dziewięć nowych obiektów o 587 miejscach noclegowych, m.in. DW Puławy-Azoty — 148 miejsc noclegowych, DW Andrychów — 104 miejsca noclegowe, SW w Węgorzewie — 72 miejsca oraz przekazano do eksploatacji (po kapitalnych remontach) dalszych dziewięć obiektów o 792 miejscach noclegowych (m.in. DW Elbląg — 135 miejsc, DW Olsztyn — 101 miejsc, Schr. *Strzecha Akademicka* — 174 miejsca noclegowe). Oprócz obiektów, których remont rozpoczął się w poprzednich latach, w 1971 r. wyłączono z eksploatacji 11 obiektów o 752 miejscach noclegowych, w tym:

- cztery obiekty o 262 miejscach noclegowych uległy likwidacji, na skutek nakazu władz budowlanych (DW *Pawilon* w Krakowie), przekazania radom narodowym (DW *Izery* i OT Maków Podhalański) oddania właścicielowi (DW *Turing* w Bukowinie),
- trzy obiekty wydzierżawiono innym użytkownikom (DW *Leba* — *Orbisowi*, Schr. *Słęza* i DW *Sobótka* — *WOSTiW Słęza*),
- cztery obiekty przekazano do remontu kapitalnego.

Liczba stacji turystycznych PTTK zmniejszyła się w porównaniu z 1970 r. o cztery i wyniosła 533 przy niewielkim wzroście łącznej liczby miejsc noclegowych.

Łącznie we wszystkich czynnych obiektach PTTK udzielono 4287 tys. noclegów (w 1970 r. — 3976 tys.).

Towarzystwo prowadziło w swoich obiektach 177 zakładów gastronomicznych z 14 687 miejscami konsumpcyjnymi. W 1971 r. uruchomiono 10 nowych zakładów.

RYSZARD CETNARSKI

VIII ZJAZD TOWARZYSTWA

W dniach 25—26 XI 1972 r. w *Sali Warszawskiej* Pałacu Kultury i Nauki w Warszawie obradował VIII Walny Zjazd Delegatów Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego.

W Zjeździe udział wzięło 220 delegatów okręgów i komisji ZG. Na Zjazd przybyli

również Członkowie Honorowi PTK i członkowie władz naczelných Towarzystwa.

W obradach wzięli także udział przedstawiciele władz partyjnych, państwowych i społecznych: wiceprezes Rady Ministrów — Kazimierz Olzowski, zastępca kierownika Wydziału

Prezydium Zjazdu. Fot. F. Kremser

Zaproszeni goście. Fot. F. Kremser

Organizacyjnego KC PZPR — Andrzej Żabiński, minister Gospodarki Terenowej i Ochrony Środowiska — Jerzy Kusiak, przewodniczący Głównego Komitetu Kultury Fizycznej i Turystyki — Włodzimierz Reczek, sekretarz Centralnej Rady Związków Zawodowych — Stanisław Lewandowski, sekretarz Zarządu Głównego ZMS — Andrzej Gordon, naczelnik Głównej Kwatery ZHP — Stanisław Bohdanowicz, podsekretarz stanu w Ministerstwie Pracy, Płacy i Spraw Socjalnych — Henryk Białczyński, zastępca szefa Głównego Zarządu Politycznego WP gen. bryg. Albin Żyto, przewodniczący Krajowej Rady OŚSWFiT CRZZ — Jan Kręcieliwski, przewodniczący Związku Zawodowego Pracowników Energetyki — Edmund Kolczyński, prezes Zarządu Głównego Ligi Ochrony Przyrody — Wiesław Janiszewski, prezes Polskiego Towarzystwa Schronisk Młodzieżowych — Józef Kuran.

Obecna była delegacja Centralnej Rady Turystyki i Wypoczynku WCSPS ZSRR z wiceprzewodniczącym Rady: Mikołajem Łatyszewem.

Otwarcia Zjazdu dokonał prezes Zarządu Głównego PTTK Wincenty Kraśko, który po przywitaniu przybyłych na Zjazd delegatów i gości zaproponował uczczenie minutą ciszy pamięci wybitnych działaczy PTTK zmarłych w okresie minionej kadencji: Adama Albertiego — wiceprezesa Zarządu Okręgu PTTK w Krakowie, Lesława Dobruckiego — członka Zarządu Głównego PTTK, Feliksa Golebiowskiego — wiceprezesa Zarządu Głównego PTTK (VI kadencji), Walerego Goetela — Członka Honorowego Towarzystwa, Haliny Imurzyńskiej — przewodniczki z Warszawy, Feliksa Kanclerza — wiceprezesa Zarządu Głównego PTTK (VII kadencji), Szymona Koszyka — Członka Honorowego Towarzystwa, Stanisława Lenartowicza — Członka Honorowego Towarzystwa, Edwarda Lisiewicza — społecznego opiekuna zabytków, Józefa Mikulskiego — Członka Honorowego Towarzystwa, Józefa Moszczyńskiego — prezesa Oddziału PTTK w Tarnowie, Stefana Popowskiego — członka Głównego Sądu Koleżeńskiego, Feliksa Rapfa — działacza PTTK w Nowym Sączu, Stanisława Romaszkana — wiceprezesa Głównej Komisji Rewizyjnej, Stanisława Ziembę — prezesa Zarządu Głównego PTTK (III kadencji).

Następnie prezes Zarządu Głównego PTTK zaproponował dokonanie wyboru Prezydium Zjazdu w składzie: przewodniczący Zjazdu — Ludwik Ochocki — (delegat okręgu białostockiego), wiceprzewodniczący — Henryk Olczyk —

(delegat okręgu katowickiego) i Janusz Grzybowski — (delegat okręgu krakowskiego); sekretarz — Bogumiła Balicka-Andrasz (delegatka okręgu krakowskiego), zastępca sekretarza — Ryszard Kitowski — (delegat okręgu lubelskiego). Ponadto do składu Prezydium prezes Zarządu Głównego PTTK zaproponował: Mieczysławę Domagałę, prezesa ustępującej Głównej Komisji Rewizyjnej, Tadeusza Dorawskiego — prezesa ustępującego Głównego Sądu Koleżeńskiego, Piotra Gajewskiego, długoletniego prezesa PTTK, Edmunda Miereszewicza, Członka Honorowego PTTK, Jacka Węgrzynowicza, sekretarza generalnego PTTK, Wincentego Kraśko — ustępującego prezesa PTTK.

Z kolei przewodniczący Zjazdu przedłożył porządek i regulamin obrad Zjazdu, które zostały jednomyślnie przyjęte.

Zjazd dokonał wyboru trzech komisji:

Komisji Mandatowej w składzie: Jerzy Biliński — Warszawa, Jerzy Załęski — Wrocław, Andrzej Kornaszewski — Poznań, Walenty Smółko — Olsztyn, Adolf Mikulec — Opole, Tadeusz Perkowski — Gdańsk, Tadeusz Blejarski — Warszawa;

Komisji Wnioskowej w składzie: Józef Topisz — Warszawa, Kazimierz Dłużynski — Katowice, Stanisław Zdanowski — Szczecin, Eugeniusz Skrzypek — Warszawa, Marian Dziekan — Kielce, Zdzisław Jabkowski — Łódź, Zbigniew Tumiłowicz — Kraków;

Komisji Wyborczej w składzie: Tadeusz Rycerski — Mazowsze, Tadeusz Wielebiński — Wrocław, Jan Krejca — Kraków, Bolesław Sokół — Mazowsze, Jerzy Korsak — Białystok, Feliks Gabara — Bydgoszcz, Władysław Andruszkiewicz — Gdańsk, Jan Mazur — Katowice, Zbigniew Chodak — Kielce, Franciszek Baryła — Koszalin, Maria Kozłowska — Kraków, Witold Kowalski — Lublin, Krystyna Grzelewska — Łódź, Zofia Kolendo — Olsztyn, Józef Łucki — Opole, Edmund Sobkowicz — Poznań, Stanisław Klos — Rzeszów, Witold Budziński — Szczecin, Andrzej Piwoński — Warszawa, Tadeusz Kraśnik — Wrocław, Olgierd Iwaszkiewicz — Zielona Góra.

Następnie Zjazd zatwierdził kandydatury przewodniczących i wiceprzewodniczących następujących zjazdowych zespołów problemowych:

1. Zespół ideowo-programowej działalności PTTK: przewodniczący — Jacek Węgrzynowicz, wiceprzewodniczący — Marek Wyszowski;
2. Zespół nauki i kształcenia;

Delegaci na sali obrad. Fot. F. Kremser

przewodniczący — Jan Sikora, wiceprzewodniczący — Bolesław Turoń;

3. Zespół młodzieży: przewodniczący — Anna Tyczyńska, wiceprzewodniczący — Władysław Trybus;

4. Zespół kierowania i organizacji: przewodniczący — Mieczysław Domagała, wiceprzewodniczący — Janusz Żmudziński;

5. Zespół zagospodarowania turystycznego: przewodniczący — Wojciech Militz, wiceprzewodniczący — Eugeniusz Skrzypek;

6. Zespół ochrony środowiska i kultury w turystyce: przewodniczący — Piotr Gajewski, wiceprzewodniczący — Stanisław Szymański.

Z kolei przewodniczący Zjazdu odczytał list prezesa Rady Ministrów Piotra Jaroszewicza do VIII Walnego Zjazdu Delegatów PTTK:

Obywatele Delegaci!

Nie mogąc uczestniczyć osobiście w Waszym Zjeździe z powodu pilnych spraw państwowych pragnę tą drogą podziękować za przesłane mi zaproszenie do wzięcia udziału w Zjeździe, a zarazem przesłać

Wam moje serdeczne życzenia owocnych obrad.

Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze ma poważne osiągnięcia w rozwoju turystyki w naszym kraju. Opierając coraz szerzej swoją działalność na bezpośredniej współpracy z zakładami pracy, szkołami, organizacjami młodzieżowymi, wojskiem i innymi środowiskami, PTTK stworzyło szerokim rzeszom obywateli naszego kraju poważne możliwości aktywne: go odpoczynku po pracy i nauce. Łączy ono przy tym troskę o odpoczynek i rozwój fizyczny z troską o umożliwienie uczestnikom imprez turystycznych poznania piękna naszego krajobrazu, naszej historii i kultury narodowej oraz współczesnych osiągnięć Polski Ludowej. Ta działalność przyczynia się do pogłębienia patriotyzmu, umiłowania naszego kraju i dumy narodowej z przyszłych i obecnych osiągnięć. Za tę działalność należą się słowa uznania dla ofiarnych działaczy i całej Waszej Organizacji.

Wszystkie te kierunki Waszej działalności powinny być nadal rozwijane, udoskonalane i rozszerzane. Jest to ważne szczególnie teraz, kiedy VI Zjazd Partii nakre-

ślił ambitne zadania w dziedzinie dalszej poprawy warunków materialnych, socjalnych i kulturalnych naszego społeczeństwa. Działalność Waszego Towarzystwa stanowić powinna jeden z ważnych elementów w realizacji tego programu.

Członek Honorowy PTTK Edmund Mieroszewicz przedłożył listę osób, którym Zarząd Główny proponuje nadanie przez Zjazd godności Członków Honorowych następującym działaczom: Marek Arczyński — Warszawa, Józefa Bzowska — Warszawa, Piotr Gajewski — Warszawa, Władysław Koterski-Spalski — Kielce, Władysław Krygowski — Kraków, Zbigniew Kulczycki — Warszawa, Franciszek Mamuszka — Gdańsk, Antoni Patla — Augustów, Adam Słomczyński — Warszawa, Stefan Zwoliński — Zakopane, Izabella Wyglądacz — Zielona Góra, Jan Zarkowski — Wrocław.

Propozycja nadania godności Członków Honorowych PTTK wybitnym działaczom społecznego ruchu krajoznawczego została przyjęta jednomyślnie.

W imieniu Komitetu Centralnego PZPR i kierownictwa rządu PRL głos zabrał wiceprezes Rady Ministrów Kazimierz Olzowski.

Referat sprawozdawczo-programowy ustępującego Zarządu Głównego wygłosił prezes Wincenty Kraśko. Sprawozdanie Głównej Komisji Rewizyjnej oraz wniosek o udzielenie absolutorium ustępującemu Zarządowi złożył przewodniczący — Mieczysław Domagała. Sprawozdanie Głównego Sądu Koleżeńskiego złożył prezes GSK — Tadeusz Dorawski.

Z kolei głos zabrał wiceprzewodniczący Centralnej Rady Turystyki i Wypoczynku Wszelchwiązkowej Centralnej Rady Związków Zawodowych ZSRR — Mikołaj Ładysz, który przekazał zjazdowi od turystów radzieckich serdeczne pozdrowienia i życzenia owocnych obrad, wręczając na pamiątkę przewodniczącemu Zjazdu statuetkę Włodzimierza Lenina.

W dyskusji plenarnej wzięło udział 26 mówców: Tadeusz Rycerski — Warszawa, Stanisław Lewandowski — sekretarz CRZZ, Lucjan Pilarski — Poznań, Andrzej Trojnar — wiceprzewodniczący GKKFiT, Tadeusz Kaszper — Katowice, Stanisław Bohdanowicz — nacelnik GK ZHP, Henryk Białczyński — podsekretarz stanu w Ministerstwie Pracy, Plac i Spraw Socjalnych, Andrzej Gordon — sekretarz ZG ZMS, Jan Sikora — Olsztyn, Jerzy Korsak — Białystok, Kazimierz Gierczak — Warszawa, Stanisław Olszewski — Warszawa, Witold Kasprzewski — Gdańsk, Bo-

gumila Balicka-Andrasz — Kraków, Juliusz Braun — Kielce, plk. Jerzy Nowak — Główny Zarząd Polityczny Wojska Polskiego, Edmund Mieroszewicz — Warszawa, Tadeusz Syryczyk — Kraków, Jerzy Ustupski, prezes GOPR — Zakopane, Stanisław Suchoński — Kraków, Longin Lukawski — Wrocław, Stanisław Dzierżak — Gdańsk, Ksawery Franciszek Sawicki — członek honorowy, Władysław Olenzki — Warszawa, Zbigniew Płonka — Kraków, Jerzy Berłowski — Warszawa, Roman Jarzyna — Łódź.

Po południu pierwszego dnia Zjazdu delegaci obradowali w sześciu zespołach.

Zespół I Ideowo-programowej działalności PTTK — dyskutował na temat roli i miejsca PTTK w turystyce polskiej w obliczu jej współczesnych potrzeb oraz omawiał metody integracji sił Towarzystwa dla spełnienia tej roli. Przedyskutowano także problem nowoczesnych metod i form działania PTTK jako masowej organizacji turystów.

Zespół II Nauki i kształcenia — zajmował się opracowaniem wniosków pod adresem świata nauki w sprawie prac badawczych i zaplecza naukowego potrzebnych dla rozwoju działalności PTTK. Omawiano również kierunki, formy i metody doskonalenia kadr Towarzystwa z uwzględnieniem problemu wykładowców.

Zespół III Młodzieży — dążył do określenia roli i zadań PTTK, które współdziałała ze szkołą realizując program wychowawczy poprzez krajoznawstwo i turystykę, a także omawiał formy i metody rozwijania wśród młodzieży szkolnej zainteresowań krajoznawstwem i turystyką. Przedmiotem zainteresowania zespołu były również formy i metody przygotowania i doskonalenia kadry turystycznej dla pobudzenia zainteresowań krajoznawczych młodzieży.

Zespół IV Organizacji i kierowania — zajął się wypracowywaniem wniosków dotyczących doskonalenia struktury organizacyjnej, zwłaszcza gospodarki i metod kierowania PTTK.

Zespół V Zagospodarowania turystycznego — dokonał oceny bazy turystycznej w Polsce oraz opracował wnioski do programu inwestycji w PTTK, modelu obiektów PTTK oraz wnioski dotyczące eksploatacji bazy.

Zespół VI Ochrony środowiska i kultury w turystyce omówił problem: turystyka a ochrona naturalnego środowiska człowieka oraz formy i sposoby podnoszenia kultury uprawiania turystyki.

Podczas prac zespołów zabrało głos łącz-

nie 117 delegatów, którzy zgłosili 101 postulatów dotyczących różnych dziedzin działalności Towarzystwa.

Wieczorem delegaci Zjazdu wzięli udział w *wieczorze stulecia zorganizowanej turystyki w Polsce*, który został zorganizowany przez Komisję Historyczną ZG PTTK w Teatrze *Guliwer*. Był to montaż słowno-muzyczny, ilustrowany filmem i przeżyciami, obrazujący rozwój społecznego ruchu krajoznawczo-turystycznego w Polsce.

W części oficjalnej wieczoru wybitni działacze społecznego ruchu krajoznawczego zostali udekorowani złotą odznaką *Zasłużony Działacz Turystyki* oraz złotymi i srebrnymi Odznaczeniami im. Janka Krasickiego.

W drugim dniu Zjazdu kontynuowano dyskusję plenarną. Po zamknięciu dyskusji przewodniczący Komisji Wnioskowej Józef Topisz przedłożył projekt Uchwały VIII Walnego Zjazdu Delegatów PTTK w sprawie wytycznych do działania Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego na lata 1973—76. W Uchwale uwzględniono wszystkie zagadnienia i postulaty zgłoszone w dyskusji plenarnej, jak również na poszczególnych zespołach roboczych. Po nielicznych poprawkach Uchwała została przyjęta jednomyślnie.

VIII Walny Zjazd Delegatów dokonał wyboru nowych władz Towarzystwa, które na pierwszym plenarnym zebraniu ukonstytuowały się następująco:

Prezydium Zarządu Głównego PTTK

Prezes — Wincenty Kraśko, wiceprezesi — Andrzej Gordon, Stanisław Lewandowski, Ludwik Ochocki, Jerzy Przeździecki, skarbnik — Roman Peretiatkiewicz, sekretarz generalny — Jacek Węgrzynowicz, członkowie Prezydium — Bogumiła Balicka-Andrasz, Wojciech Militz, Henryk Olczyk, Tadeusz Rycerski, Jan Sikora, Józef Topisz.

Członkowie Zarządu Głównego

Sławomir Dabiński, Stanisław Dąbrowski, Janusz Dziarski, Krystyna Grzelewska, Władysław Jurczak, Tadeusz Kaszper, Ryszard Kitowski, Jerzy Korsak, Stanisław Kozdrański, Robert Moćko, Waldemar Ney, Jerzy Nowak, Józef Nowak, Władysław Ogrodziński, Henryk Olczyk, Leonard Poniatowski, Wiesław Radomski, Eugeniusz Skrzypek, Stanisław Suchoński, Teresa Trębala, Stanisław Zdanowski, Zbigniew Żochowski.

Przemawia delegat z Katowic. Fot. F. Kremser

Główna Komisja Rewizyjna

Prezes — Mieczysław Domagała, wiceprezesi — Bronisław Cmela, Henryk Kamiński, Marcell Najder, sekretarz — Waław Kwaśniewski, członkowie Prezydium: Stanisław Kopiński, Józef Waliłko, Mieczysław Walek, Tadeusz Wielebiński; członkowie GKR: Mieczysław Banaszkiewicz, Jacek Czaplicki, Stanisław Dygasiewicz, Józef Janik, Wojciech Krukiewicz, Janusz Krzemiński, Józef Marczewski, Jerzy Orłowski, Tadeusz Perkowski, Marcin Perek, Tadeusz Radziejowski, Michał Serafin, Karol Sanetra, Edmund Sobkiewicz, Jerzy Zajewski, Zbigniew Zwołański.

Główny Sąd Koleżeński

Prezes — Tadeusz Dorawski, wiceprezes — Bolesław Sokół, sekretarz — Tadeusz Kotlarczyk, członkowie: Zygmunt Beczkowicz, Jerzy Cywoniuk, Józef Denkiewicz, Stefan Dubyna, Leonard Erdman, Stefan Kaperski, Stanisław Gabryszewski, Kazimierz Kosmulski, Józef Pichler, Tomasz Wróbel, Bolesław Zakrzewski, Jerzy Załęski.

Zamknięcia Zjazdu dokonał nowowybrany prezes PTTK Wincenty Kraśko, który powiedział m. in.:

...Zjazd podjął uchwałę, która określa azymuty naszego marszu na najbliższą kadencję, kreśli główny cel i kierunek tego Zjazdu. Ale sprawą nas wszystkich, działaczy Towarzystwa jest dokładne wytyczenie tras naszego marszu, szlaku, tym bardziej, że wchodzimy w czterolecie niezwykle ważne w dziejach naszego Towarzystwa i naszego kraju...